

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

แนวทางการปฏิบัติรองรับสถานการณ์ไฟไหม้ป่าส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๖ เกิดสถานการณ์เพลิงไหม้ป่าบริเวณเขาชะพลู ปะทิวและลูกกลมไปยังเขาแหลม ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครนายก มีลักษณะสภาพพื้นที่เป็นเขาสูงชันทำให้การดับไฟเป็นไปได้ยาก ประกอบกับการแจ้งเตือนกรมอุตุนิยมวิทยา เกิดพายุฤดูร้อนส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ป่าลูกกลม ไม่สามารถสกัดกั้นหรือควบคุมเพลิงไฟได้ ทั้งนี้ บริเวณโดยรอบจุดเกิดเหตุประกอบด้วยบ้านเรือนประชาชน ชุมชน และสถานศึกษา ซึ่งอาจได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากควันไฟ ฝุ่นละอองขนาดเล็ก และก๊าซพิษที่เกิดจากการเผาไหม้ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง กลุ่มเสี่ยงในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก หญิงตั้งครรภ์ และผู้ป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ จึงต้องมีการเฝ้าระวังทางสุขภาพอย่างใกล้ชิด

อันตรายจากสารมลพิษที่มาจากไฟไหม้ป่า

การเกิดไฟไหม้ป่าก่อให้เกิดควัน ฝุ่นละอองขนาดเล็ก และสารมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ และระคายเคืองต่อผิวหนัง ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ฝุ่นละอองขนาดเล็กจากการเผาไหม้ไม่สมบูรณ์ ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ และก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพดังนี้

ประเภทสารมลพิษ	คุณลักษณะสารเคมี	ผลกระทบต่อสุขภาพ
๑. ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์	เป็นก๊าซไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ฟุ้งกระจายง่าย ในอากาศ มีผลกระทบต่อสุขภาพรุนแรง (NFPA: Health ระดับ ๓) ไรระเหยติดไฟได้ง่าย	ผลกระทบต่อสุขภาพเฉียบพลัน ๑. สัมผัสทางดวงตา เกิดการระคายเคืองตา ตาแดง ส่งผลต่อการมองเห็น ๒. สัมผัสทางการหายใจ ส่งผลต่อระบบประสาท ในร่างกายทำให้มีอาการมึนงง ปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน ร่างกายอ่อนแรง เป็นตะคริว ตัวกระตุก นอกจากนี้ส่งผลทำให้หายใจหอบ หายใจถี่ ๓. สัมผัสทางผิวหนัง เกิดการคันผิวหนัง ระคายเคือง แสบผิว ผิวหนังไหม้ แดง
๒. ฝุ่นละอองขนาดเล็กจากการเผาไหม้	เป็นอนุภาคขนาดเล็ก สามารถสะสมที่บริเวณทางเดินหายใจส่วนล่าง เมื่อรวมตัวกับไอน้ำ ควัน และก๊าซต่าง ๆ ทำให้แพร่กระจายเข้าสู่ทางเดินหายใจ กระแสเลือด และอวัยวะอื่น ๆ ในร่างกาย	ผลกระทบต่อสุขภาพแบบเฉียบพลัน เมื่อสูดดมเข้าไปก็จะเพิ่มความเสี่ยงในโรคระบบทางเดินหายใจ ส่งผลให้กลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก หญิงตั้งครรภ์ และผู้ป่วยด้วยโรคประจำตัวมีอาการรุนแรงขึ้น เช่น โรคหอบ หืด โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเส้นเลือดในสมอง เป็นต้น
๓. ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์	เป็นก๊าซไม่มีสี ไม่ติดไฟ มีค่าความหนาแน่นหนักกว่าอากาศ จึงเป็นแก๊สที่ไม่ฟุ้งกระจายในอากาศมีผลกระทบต่อสุขภาพรุนแรง (NFPA: Health ระดับ ๓)	ผลกระทบต่อสุขภาพแบบเฉียบพลัน ๑. สัมผัสทางดวงตา ระคายเคือง น้ำตาไหลตลอดเวลา ส่งผลต่อการมองเห็น ดวงตาไวรับต่อแสงสว่าง แสบตา ๒. สัมผัสทางการหายใจ หายใจหอบสั้น ไอ จาม น้ำมูกไหล ระคายเคืองจมูก ๓. สัมผัสทางผิวหนังมีอาการคัน บวม แดง และผิวไหม้
๔. ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์	เป็นก๊าซพิษ มีฤทธิ์กัดกร่อนมีผลกระทบต่อสุขภาพรุนแรง (NFPA: Health ระดับ ๓)	ผลกระทบต่อสุขภาพแบบเฉียบพลัน ๑. สัมผัสทางดวงตาเกิดการระคายเคืองตา ตาแดง ๒. สัมผัสทางการหายใจ ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อระบบทางเดินหายใจ หายใจเร็ว หายใจถี่ ไอ ๓. สัมผัสทางผิวหนัง เกิดอาการคัน ผิวหนังเป็นผื่นแดงไหม้

กรมอนามัยมีความห่วงใยสุขภาพประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากควันไฟ ฝุ่นละอองขนาดเล็ก และสารมลพิษ จึงได้จัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ และประชาชนบริเวณโดยรอบพื้นที่เกิดเพลิงไหม้ ดังนี้

แนวทางปฏิบัติสำหรับทีมปฏิบัติการด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

๑. บูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาคการสาธารณสุข เพื่อรวบรวมข้อมูลกลุ่มประชากรเสี่ยงในพื้นที่ โดยรอบพื้นที่เกิดเหตุ เพื่อประเมินระดับความรุนแรงของสารมลพิษ ประเมินความเสี่ยงสุขภาพประชาชนสำหรับเตรียมการให้การช่วยเหลือลดความเสี่ยงการสัมผัสมลพิษ

๒. สสำรวจบัญชีรายการวัสดุ หรือเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ ของหน่วยงานตนเองและช่องทางการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เตรียมให้การสนับสนุนประชาชนกลุ่มเสี่ยงได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ

๓. จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมทั้งอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลไว้ในบริเวณที่ไม่ได้รับผลกระทบจากเพลิงไหม้และสารมลพิษ และดูแลให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

๔. กรณีที่หน่วยงานในพื้นที่กำหนดให้มีศูนย์อพยพ หรือศูนย์พักพิงชั่วคราว ทีมปฏิบัติการด้านส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อมทำการเฝ้าระวังด้านสุขภาพ สูดดม ควัน และอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์ฯ ได้แก่ การจัดการมูลฝอย ส้วม สิ่งปฏิกูล การสุขาภิบาลอาหารและน้ำบริโภค และการประเมินการปนเปื้อนของสารมลพิษ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงทางสุขภาพของประชาชนที่มาพักพิง

แนวทางปฏิบัติสำหรับประชาชน

๑. ติดตามข่าวสาร สถานการณ์ การแจ้งเตือนภัยสุขภาพจากเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการอย่างเคร่งครัด

๒. หลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่เกิดเหตุ ดงกิจกรรมนอกบ้าน และงดการออกกำลังกายกลางแจ้ง กรณีมีความจำเป็นต้องออกนอกอาคาร บ้านเรือนเป็นเวลานาน ควรสวมหน้ากากป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก หรือหน้ากากป้องกันมลพิษทุกครั้ง

๓. สังเกตอาการตนเอง และคนในครอบครัวโดยเฉพาะกลุ่มอ่อนไหว ได้แก่ ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก หญิงตั้งครรภ์ และผู้มีปัญหาโรคระบบทางเดินหายใจ โรคหอบหืด หากมีการผิดปกติจากการสูดดมควันและสารมลพิษ หรือพบอาการระบบทางเดินหายใจ ไอ หายใจลำบาก แน่นหรือเจ็บหน้าอก หัวใจเต้นไม่เป็นปกติ คลื่นไส้ เหนื่อยง่ายหรือเริ่มมีอาการปวดศีรษะ ให้ปรึกษาแพทย์หรือไปที่สถานบริการสาธารณสุขทันที

๔. กรณีหน่วยงานภาครัฐแจ้งเตือนให้มีการอพยพจากบ้านเรือน ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด เพื่อลดความเสี่ยงสุขภาพ ป้องกันอุบัติเหตุซ้ำซ้อนจากเพลิงไหม้ที่ลุกลามมายังอาคารที่พักของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

๑. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. คำแนะนำด้านสุขภาพ และการปฏิบัติตัวสำหรับประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพของปัญหาหมอกควันไฟป่าจากเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย. ๒๕๕๘

๒. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือ SEhRT book สำหรับทีมปฏิบัติการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๕

๓. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม กรณีสาธารณสุขหรือภัยพิบัติ (สำหรับเจ้าหน้าที่). ๒๕๕๕

.....

จัดทำโดย

กองอนามัยฉุกเฉิน กรมอนามัย
ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๖